

Вплив педагогічних ідей В.О. Сухомлинського на розвиток освіти в сучасному Китаї і міжнародному співтоваристві

ЧЖУ СЯОМАНЬ,

доктор педагогічних наук, професор Пекінського педагогічного університету, директор Міжнародного дослідницького центру ЮНЕСКО із сільської освіти

I. Поширення і вплив педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в сучасному Китаї

1. У поширенні педагогічних ідей В.О. Сухомлинського в Китаї можна виокремити три періоди: перший – середина 80-х років ХХ століття, другий – період 90-х років ХХ століття і сучасний, що почався в ХХІ столітті. За основу цієї періодизації взято такі фактори, як переклад, видання і неперервне перевидання спадщини В.О. Сухомлинського, коли сформувалася група дослідників, які вивчають і поширюють його ідеї і досвід.

2. У Китаї була здійснена реформа освіти, протягом якої широко використовувалися ідеї В.О. Сухомлинського, і його освітньо-виховна модель вважається поширеним зразком китайської якісної освіти.

3. Підвищення рівня кваліфікації вчителів. З часом педагоги, які працювали за ідеями В.О. Сухомлинського, набули майстерності і стали відомими вчителями й директорами в сучасному Китаї (Лі Цзілінь та ін.).



*Професор Чжу Сяомань із колегою
у Державному педагогічно-меморіальному музеї
В.О. Сухомлинського в Павлиші*

Аналізуючи цей розвиток, його внутрішні причини і впливи, ми торкаємося трьох тем: 1) якісна шкільна освіта; 2) професійна підготовка вчителя; 3) участь у науково-дослідній роботі передових учителів.

4. Після реформ і з переходом до політики відкритості в Китаї наші педагоги почали ознайомлюватися з творами В.О. Сухомлинського та з ідеями інших зарубіжних педагогів. На той час у Китаї (80-ті роки ХХ століття) педагогічна діяльність освітян і навчання школярів відзначалися особливим ентузіазмом. І праці Василя Сухомлинського, його майстерність викликали зацікавленість китайських педагогів. Пізніше наш уряд поставив завдання розвитку освіти, що орієнтують на формування якостей людини, тобто на її всебічний і гармонійний розвиток. З цією метою директори і вчителі співробітничали з ученими в університетах і, використовуючи ідеї та досвід В.О. Сухомлинського, створили нові моделі освіти, наприклад, модель «Школи радості», модель гармонійного розвитку, модель розвитку допитливості, модель успіху, естетичну модель тощо.

5. Новий етап реформи освіти в Китаї розпочався наприкінці 90-х років ХХ століття. Тоді актуальності набула проблема професійної підготовки педагогів. Мета реформи змісту освіти полягала в тому, щоб навчання узагальнювало знання і здібності. Концепція В.О. Сухомлинського відповідає меті й ідеям реформи змісту в китайській базовій освіті. Наприклад, за В.О. Сухомлинським, необхідно сприяти розвитку особистості не тільки в розумовому, але й у моральному відношенні. Велика увага в його педагогічній системі приділяється тому, як треба вчити дітей не зубрити, а розуміти і запам'ятовувати. Він писав також про те, що справедливість – це основа довіри дитини до вихователя тощо.

6. Щодо професії педагога, то в китайській культурі існує особлива ідея – вчителя. Педагоги повинні, виявляючи самовідданість і вірність своїй справі, бути прикладом для інших. У Китаї від шкільного вчителя ще вимагається й участь у науково-дослідній роботі. У деяких школах це один із критеріїв оцінювання вчителів. Їхня дослідницько-пошукова робота спрямована на вивчення шкільного життя, поліпшення освіти і навчання. В.О. Сухомлинський вважав повсякденне вчительське життя лабора-

Моделі роботи за ідеями В.О. Сухомлинського

Моделювання й експериментування		Тематичні дослідження або практики в школах	
Назва моделі	Школи	Школи	Напрямки досліджень
Модель успіху	Шанхайська середня школа №8 «Чжа Бей»	Тяньцзінська початкова школа в селі Хань Гу Гань	Трудова освіта
Модель «Школа радості»	Хубейська середня школа «Хуан Ган»	Цзяньїнська школа «Хуа Ші»	Модель школи В.О. Сухомлинського
	Середні і початкові школи в районі «Цзін Ань» міста Шанхай	Середня школа другого ступеня «Чжан Цзя Цзе»	Модель школи В.О. Сухомлинського
	Харбинська початкова школа «Цзін Вей»	Тунцзянська початкова школа при Педагогічному університеті «Ба Чжун»	
	Наньцзінська початкова школа	Шанхайська середня школа «Лі Сян»	Всебічний і гармонійний розвиток учнів
	Початкова школа при Усіському педагогічному університеті		
Модель гармонійного розвитку	Усіська початкова школа «У Ай»	Шеньчженьська експериментальна школа «Цін Хуа»	Емоційне виховання учнів
	Ціндаоська середня школа № 65	Початкова школа «Чен Сі» в повіті «Шан Хан» провінції Фу Цзянь	Самоосвіта, співробітництво і творчість
	Середня школа «Сань Коу» в селі Бей Ша при місті Цун Цін	Експериментальна початкова школа «Луцяо» в місті Ся Мень	Шкільна освіта поєднується із домашньою освітою
	Санькоуська середня школа №2 у місті Цун Цін	Середня школа «Мянь Ян» у провінції Сичуань	Культурологічна освіта

торією і джерелом педагогічної науки. Значні успіхи Василя Сухомлинського в науково-дослідній роботі становлять особливий інтерес для китайських педагогів.

7. На нашу думку, у майбутньому концепція В.О. Сухомлинського буде ще довго приваблювати китайські педагогічні кола. Через шанобливе ставлення до національних традицій і гуманістичну ідеологію видатний педагог користується особливою популярністю і глибокою повагою вже в кількох покоління наших учителів. Крім цього, хоча китайський уряд і всіляко сприяє розвитку якісної освіти, лишається чимало проблем: корегування економічної структури, труднощі з працевлаштуванням, велика конкуренція під час вступу до ВНЗ. Реформа вищої освіти тільки починається, і важко відразу переорієнтувати освіту з надмірної уваги до складання іспитів на підвищення якості навчання учнів. Вважаємо, що в майбутньому деяким школам і вчителям ще потрібно розвивати свої педагогічні ідеї, вивчати педагогічну науку – теорію і практику, вдосконалювати свою методику поліпшення якості навчання. Це по-перше, а по-друге, сьогодні в Китаї 80% початкових і 70% середніх шкіл розміщені в селах. Звичайно, умови в більшості цих сільських шкіл набагато гірші, ніж у міських. І ми, вчителі, повинні піклуватися про

життя учнів, з терпінням і увагою ставитися до дітей. Василь Сухомлинський усе життя працював у селі, його досвід і практика надихають наших учителів і мають глибокий вплив на них.

II. Педагогічні ідеї В.О. Сухомлинського – незгасимий маяк у справі міжнародної освіти для всіх

1. Останніми роками ідеологія ОДВ (Освіта для всіх) поширюється ефективно і швидко за допомогою ЮНЕСКО. Зокрема, темою 48-ї Всесвітньої конференції з питань освіти є ОДВ. Ідеї Освіти для всіх вважаються справедливими і такими, що сприяють забезпеченню якісної освіти для всіх без винятку громадян. Після 48-ї Всесвітньої конференції з питань освіти головним положенням ідеології освіти людини стає надання кожному учневі підтримки його навчального середовища, запобігання ізоляції, обмеження маргіналізації людей і сприяння міжнародному миру та гармонії.

2. Якщо поглянути на розвиток й ідеологію Освіти для всіх, з'ясується, що вона розвивається так: кожна людина насамперед отримала право на здобуття освіти, потім – на початкову, базову освіту, і врешті-решт – на освіту для всіх. Сьогодні очевидним є утвердження поваги до особистості учня, підтримка його індивідуального шляху в освіті, формування в школярів усвідомленого ставлення до загальнолюдських цінностей і шанобливого – до



*Директор Державного педагогічно-меморіального музею
В.О. Сухомлинського З.Ю. Ткаченко проводить екскурсію для гостей із КНР*

людей, світу, праці; увага до освітнього середовища і заохочення людських емоцій.

3. Ідеологія Освіти для всіх передбачає турботу про незахищені верстви населення. Також вважається, що мотивація до навчання і позитивні емоції кожної людини можуть надихатися навколишнім середовищем. З 1990-х років у деяких документах ЮНЕСКО йдеться про те, що порівняно зі знаннями і здібностями емоційний розвиток є більш фундаментальним. Людям необхідно навчитися піклуватися один про одного, навчитися жити разом, здобувати знання впродовж усього життя для стійкого розвитку і соціальної гармонії. Василь Сухомлинський ніколи не залишав поза увагою жодної дитини, так само, як і великий давньокитайський філософ Конфуцій, який обстоював ідею освіти для всіх. Їх об'єднують спільні ідеї – прагнення до всезагального гуманізму, здійснення навчання згідно з індивідуальними здібностями особистості. Варто зазначити, що В.О. Сухомлинський не тільки перейняв і розвинув духовні надбання попередніх поколінь, його ідеї затребувані й сьогоднішньою цивілізацією. Головне – він зосередив усі свої зусилля на вивченні й вихованні особистості. В.О. Сухомлинський створював новітні, життєдайні освітні моделі з людською філософією, що ґрунтувалися на навколишньому середовищі і реальному житті.

4. На наш погляд, секрет успіху педагогічної діяльності В.О. Сухомлинського в тому, що емоції як найважливіші основи розумового розвитку, формування індивідуальності і морального розвитку він розглядав не з позиції психології, а з точки зору педагогіки. Видатний педагог вважав, що формування емоцій має здійснюватися не просто наставляннями і наказами, а й шляхом виховання почуттів, у моральному сенсі. Він приділяв значну увагу також дітям з особливими потребами.

5. Погляди В.О. Сухомлинського переосмислюються також з ідеями німецького педагога-реформато-

ра Германа Літца, який також звертав велику увагу не тільки на емоцію, викликану почуттями, а й на фізичний стан особистості. Зокрема, й на об'єктивні фактори, від яких залежать конкретні долі, а не тільки емоції, досвід суб'єктивних відчуттів. Учитель має зважати на особливості фізичного і культурного, морального розвитку учнів, що виявляються через емоції. Безпосереднє вивчення особистості під час щоденного виховання є всебічним, таким, що відповідає дійсності, і своєчасним. Саме таке вивчення здійснюють учителі шкіл, щоб підвищити рівень освіти. За

допомогою цих досліджень учитель розвиває й учнів, і самого себе.

б. До 2015 року, коли буде реалізовано шість цілей загальнонародної освіти, залишилося кілька років. ЮНЕСКО не тільки звертається до всіх країн світу щодо постійного збільшення фінансових вкладень в освіту, поліпшення умов для шкіл, зокрема, у слаборозвинутих країнах і районах, але й поширює ідеї про загальнонародну освіту. У цьому сенсі В.О. Сухомлинський є справжнім авангард-ідеологом, видатним ученим-практиком. Вивчення його ідей і досвіду, як і раніше, має гарні перспективи і становить великий інтерес для вчителів та науковців.

Анотації

У статті розглянуто вплив педагогічної концепції В.О. Сухомлинського на розвиток освіти в сучасному Китаї (зокрема узагальнено моделі роботи китайських шкіл за ідеями видатного українського педагога), а також на освіту в міжнародному співтоваристві.

В статті рассмотрено влияние педагогической концепции В.А. Сухомлинского на развитие образования в современном Китае (в том числе обобщено модели работы китайских школ по идеям выдающегося украинского педагога), а также на образование в международном сообществе.

The article considered the influence of V.O. Sukhomlinsky pedagogical conception on development of education in modern China (in particular the models of work of Chinese schools are generalized after the ideas of the prominent Ukrainian teacher), and also on education in the international concord.